

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

-Λογοτεχνικό /καλλιτεχνικό ρεύμα ή κίνημα που ξεκίνησε από τη Γαλλία γύρω στα 1880. Επηρέασε σε μεγαλύτερο βαθμό την ποίηση και σε μικρότερο τη μουσική και τη ζωγραφική (ιμπρεσιονισμός).

-Γεννήθηκε ως αντίδραση στην ψυχρότητα του παρνασσισμού και αποτελεί κατά κάποιον τρόπο «επιστροφή» στο ρομαντισμό. Για αυτό συχνά χαρακτηρίζεται ως νεορομαντισμός. Συνδυάζει την εσωτερικότητα και το λυρισμό του ρομαντισμού, χωρίς όμως το στόμφο και την υπερβολική αισθηματολογία.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του συμβολισμού

-Η ποίηση του συμβολισμού χαρακτηρίζεται από εσωτερικότητα, είναι ποίηση της ψυχικής διάθεσης και των συναισθημάτων. Τα αντικείμενα-πράγματα του εξωτερικού κόσμου, ιδιαίτερα τα στοιχεία της φύσης, γίνονται σύμβολα και αντιστοιχούν στις εσωτερικές, στις ψυχικές καταστάσεις και διαθέσεις του ποιητικού υποκειμένου.

-Χαρακτηρίζεται από υποβλητικότητα, θολή και ρευστή ατμόσφαιρα, από ασάφεια. Οι ιδέες και τα συναισθήματα δεν λέγονται καθαρά, αλλά υποβάλλονται μέσω εικόνων-συμβόλων, υπαινίσσονται. Είναι ποίηση υπαινικτική που γοητεύει τη φαντασία.

-Το εννοιολογικό περιεχόμενο του ποιήματος περιορίζεται στο ελάχιστο

-Αγαπημένα θέματα και εκφραστικά μέσα των συμβολιστών:

Η απαισιοδοξία, η μελαγχολία και η θλίψη, το ανεκπλήρωτο του έρωτα, η απώλεια και η νοσταλγία.

Εικόνες, παρομοιώσεις και μεταφορές από τις εποχές της φύσης, ιδιαίτερα το φθινόπωρο, τα λουλούδια, η ομίχλη, οι φεγγαρόφωτες βραδιές, η τρικυμισμένη θάλασσα, κ.ά.

-Χαρακτηρίζεται από μουσικότητα. Η συμβολιστική ποίηση στηρίζεται στην ηχητική μαγεία των λέξεων. Οι πρώτοι συμβολιστές ποιητές προτιμούν τις ολιγοσύλλαβες λέξεις και τους ολιγοσύλλαβους στίχους. Χρησιμοποιούν επαναλήψεις λέξεων ή φράσεων ή στίχων. Επαναλαμβανόμενα μουσικά μοτίβα.

-Βαθμιαία και σταδιακά οι συμβολιστές ποιητές απομακρύνονται από τη μορφή της παραδοσιακής ποίησης (μέτρο, στροφές με ίσο αριθμό στίχων, ισοσύλλαβο στίχο, ομοιοκαταληξία) και μεταβαίνουν προς τη νεωτερική ποίηση και το μοντερνισμό. Ο στίχος τους «απελευθερώνεται», γίνεται «απελευθερωμένος» και αργότερα «ελεύθερος».

Ο νεοελληνικός συμβολισμός

Ο ελληνικός συμβολισμός έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του γαλλικού, αν και οι Έλληνες ποιητές οικειοποιούνται κυρίως δύο από τις βασικές αρχές του γαλλικού κινήματος:

α) τον υπαινικτικό και υποβλητικό χαρακτήρα της ποίησης, που στρέφει νου και αισθήματα προς την υψηλότερη σφαίρα των ιδεών

β) την αίσθηση του ποιητή (ενδεχομένως και του αναγνώστη) ότι, όταν κάποιος μπορέσει να φτάσει σ' αυτή τη σφαίρα, θεωρεί πλέον την πραγματικότητα ως έναν ταπεινό τόπο μελαγχολίας και απελπισίας.

- **Η πρώτη ομάδα Ελλήνων συμβολιστών ποιητών** ανήκει στη Νέα Αθηναϊκή Σχολή και αντλεί από τη γενιά του 1880, του Κωστή Παλαμά. Στην Ελλάδα ποιητικά έργα με εμφανή τα χαρακτηριστικά του συμβολισμού εμφανίζονται στη δεκαετία του 1890. Ένας από τους εισηγητές και θεμελιωτές του νεοελληνικού συμβολισμού θεωρείται ο Κωνσταντίνος Χατζόπουλος.

Προσοχή! συμβολιστικά στοιχεία ή επιρροές μπορούμε να εντοπίσουμε σε πολλούς ακόμη ποιητές, όχι μόνο στις αρχές του 20ου αιώνα αλλά και αργότερα· χαρακτηριστικά αναφέρουμε τους Λορέντζο Μαβίλη, Ιωάννη Γρυπάρη, Λάμπρο Πορφύρα, Κωστή Παλαμά, Κ. Π. Καβάφη, Μιλτιάδη Μαλακάση, Ζαχαρία Παπαντωνίου, Απόστολο Μελαχροινό κ.ά.

- **Η δεύτερη ομάδα Ελλήνων συμβολιστών** ανήκει στην περίοδο του Μεσοπολέμου. Είναι βαθύτατα επηρεασμένοι απ' το γαλλικό συμβολισμό και συνήθως τους κατατάσσουμε στη λεγόμενη ομάδα του **νεοσυμβολισμού-νεορομαντισμού**.

. Η ποίησή τους χαρακτηρίζεται από έντονη απαισιοδοξία, είναι ποίηση του αδιέξοδου και του ανικανοποίητου, της παρακμής.

γίνονται συντελεστές ορισμένων ουσιαστικών αλλαγών στο χώρο της νεοελληνικής ποίησης, την οποία ανανεώνουν και θεματικά και μορφικά. Πιο συγκεκριμένα:

- απομακρύνονται και αποδεσμεύονται από την παλαμική μεγαλοστομία και από τον ποιητικό ρητορισμό
- εισάγουν το χαμηλόφωνο και ιδιαίτερα μουσικό τόνο στην ποίησή τους και γίνονται εκφραστές κυρίως τραυματικών συναισθημάτων και ψυχικών καταστάσεων.

Εκπρόσωποι: Κ.Γ.Καρυωτάκης, Κ.Ουράνης, Ρ.Φιλύρας, Μ.Παπανικολάου, Τ.Άγρας, Ναπολέον Λαπαθιώτης, Μαρία Πολυδούρη, Τ. Κ. Παπατσώνης, κλπ.